

21 straipsnis. Iš pajamų atimamos gyventojų patirtos išlaidos

1. Iš pajamų gali būti atimamoms šios per mokestinį laikotarpį patirtos nuolatinio Lietuvos gyventojų išlaidos:

Komentaras

1. Šiame straipsnyje nustatyta, kad nuolatinis Lietuvos gyventojas (kas yra nuolatinis Lietuvos gyventojas - žr. GPMĮ 4 straipsnio komentarą), mokestiniu laikotarpiu gavęs pajamų (išskyrus tuos, kurių gautos pajamos yra vien neapmokestinamos ir (ar) vien iš veiklos, vykdomos turint verslo liudijimą), turi galimybę sumažinti savo metines apmokestinamąsias pajamas, kurioms taikomas 15 proc. pajamų mokesčio tarifas, atėmus riboto dydžio (ne daugiau kaip 25 procentus sumos, apskaičiuotos iš visų per mokestinį laikotarpį gautų pajamų atėmus [GPMĮ](#) 16 str. 1 dalies 1 – 5 punktuose nurodytas sumas) išlaidas, išvardytas šiame straipsnyje. Atskaityti šias išlaidas iš pajamų nuolatinis Lietuvos gyventojas galės tik pateikęs metinę pajamų mokesčio deklaraciją.

4) sumos, sumokėtos už paties nuolatinio Lietuvos gyventojų ar jo sutuoktinio naudai atliktus pastatų ir kitų statinių apdailos ir bet kokio remonto, išskyrus daugiabučių gyvenamųjų namų atnaujinimą (modernizavimą), darbus, suteiktas lengvųjų automobilių remonto, nepilnamečių vaikų (įvaikių, globotinių, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje), iki 18 metų priežiūros paslaugas, kai šiuos darbus atlieka ir šias paslaugas suteikia Lietuvos Respublikoje įregistruotas mokesčių mokėtojas arba registruotis mokesčių mokėtoju privalantis asmuo.“

(Pagal 2018 m. birželio 28 d. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 16, 20, 21 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIII-1335, taikomą apskaičiuojant ir deklaruojant 2019, 2020, 2021 metų mokestinių laikotarpių pajamas).

Komentaras

1. Pagal šio punkto nuostatas nuolatinis Lietuvos gyventojas (toliau – gyventojas) iš savo 2019, 2020 ir 2021 metų mokestinių laikotarpių pajamų gali atimti per atitinkamą mokestinį laikotarpį, t. y. kalendorinius metus, paties gyventojų ar jo sutuoktinio naudai sumokėtas sumas už:

- atliktus pastatų ir kitų statinių apdailos ir bet kokio remonto, išskyrus daugiabučių gyvenamųjų namų atnaujinimą (modernizavimą), darbus;
- suteiktas lengvųjų automobilių remonto paslaugas;
- suteiktas nepilnamečių vaikų (įvaikių, globotinių, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje), iki 18 metų priežiūros paslaugas.

2. Lengvata taikoma, kai 1 punkte nurodytus darbus/paslaugas atliko Lietuvos Respublikoje įregistruotas mokesčių mokėtojas arba registruotis mokesčių mokėtoju privalantis fizinis ar juridinis asmuo, vykdamas atitinkamos rūšies veiklą ir

už atliktus darbus/suteiktas paslaugas gyventojas sumokėjo 2019, 2020, 2021 metais.

3. Pajamų mokesčio lengvata galima pasinaudoti už tą mokestinį laikotarpį, kurį sumokėta už atliktus darbus/suteiktas paslaugas. Nuo 2022-01-01 sumokėtoms sumoms ši pajamų mokesčio lengvata netaikoma.

Pavyzdžiai

1. Gyventojas pirkė buto remonto darbus iš individualią veiklą su verslo liudijimu vykdančio gyventojų ir už 2018 m. gruodį atliktus darbus sumokėjo 2019 m. sausį. Pasinaudoti pajamų mokesčio lengvata galima pateikiant 2019 metų mokestinio laikotarpio metinę pajamų deklaraciją.

2. Gyventojas 2021 m. gruodį pirkė vaiko priežiūros paslaugą iš individualią pagal pažymą vykdančio gyventojų ir už ją sumokėjo 2022 metų sausį. Pasinaudoti pajamų mokesčio lengvata negalima, nes nuo 2022-01-01 patirtoms išlaidoms lengvata netaikoma.

3. Gyventojas 2021 m. gruodį sumokėjo už automobilio remonto paslaugą, o dokumentas apie suteiktą paslaugą jam išrašytas 2022 m. sausį. Pasinaudoti pajamų mokesčio lengvata galima pateikiant 2021 metų mokestinio laikotarpio metinę pajamų deklaraciją.

4. Išlaidos už pastato ar kito statinio apdailos (remonto) darbus.

4.1. Sąvokos „pastatas ar kitas statinys“ suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos statybos įstatyme (toliau – Statybos įstatymas). Pagal Statybos įstatymą pastatas – apdengtas stogu statinys, kurio didžiausią dalį sudaro patalpos. Statiniu laikomas nekilnojamasis daiktas (pastatas arba inžinerinis statinys), turintis laikančiąsias konstrukcijas, kurios visos (ar jų dalis) sumontuotos statybos vietoje atliekant statybos darbus.

4.2. Pastato ar kito statinio „apdailos darbai“ suprantami taip, kaip jie apibrėžti Statybos techninio reglamento STR 1.06.01:2016 „Statybos darbai. Statinio statybos priežiūra“, kuris patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. D1-848 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.06.01:2016 „Statybos darbai. Statinio Statybos priežiūra“ patvirtinto“: apdailos darbai – tai baigiamųjų statybos darbų rūšys: grindų įrengimas, galutinis grindų dangų įrengimas (šlifavimas, lakavimas, kiliminių ir kt. grindų dangų klojimas), langų ir durų blokų montavimas, tinkavimas, dažymas, apmušalų klijavimas, paviršių apdaila plytelėmis, fasadų, pertvarų, lubų, grindų įrengimas iš plokščių, atitvarų apšiltinimas, technologinių vamzdynų ir įrenginių dažymas; kitos panašaus profilio baigiamųjų statybos darbų rūšys.

Apdailos darbai atliekami baigiamuose statyti (įsigytuose be apdailos) statiniuose, taip pat statinių remonto metu.

4.3. Pastato ar kito statinio „bet koku remontu“ laikomi atnaujinimo darbai, atliekami pastato ar kito statinio paprastojo ar kapitalinio remonto metu.

Vadovaujantis Statybos įstatyme apibrėžtomis sąvokomis, pastato ar kito statinio remontu bus laikomas ne tik sienų, grindų, stogo remontas, bet ir statinio inžinerinių sistemų remontas, nes šias sistemas apima statinio sąvoka. Statybos įstatyme statinio inžinerinės sistemos apibrėžtos kaip statinio naudojimo ir priežiūros tikslams, statinyje gyvenančių, dirbančių ar jį kitaip naudojančių žmonių poreikiams tenkinti skirtos sistemos: vandentiekio, nuotekų šalinimo, šildymo, vėdinimo, oro kondicionavimo, dujų, elektros, elektroninių ryšių, gaisrinės saugos ir gaisro aptikimo, pranešimo apie jį ir gesinimo, šiukšlių šalinimo, signalizacijos, liftų ir kitos sistemos kartu su jų reguliavimo, valdymo ir automatizavimo įranga.

Pavyzdžiai

1. Gyvenamojo namo statybos metu jame įrengiama elektros instaliacija, vandentiekis. Naujos statybos metu elektros instaliacijos ir vandentiekio įrengimo darbai laikomi statybos darbais, o ne statinio apdailos ar remonto darbais, todėl pateiktu atveju mokesčio lengvata netaikoma.

Jeigu atliekamas šių sistemų remontas senos statybos name, išlaidos laikomos patirtomis už statinio remonto darbus ir mokesčio lengvata taikoma.

2. Negyvenamosios paskirties statinyje atliekamas krosnies remontas ir rekuparacinės vėdinimo sistemos montavimo (įrengimo) darbai. Gyventojas patirtas išlaidos už krosnies remonto ir nurodytos sistemos montavimo darbus laikomi statinio remontu ir todėl mokesčio lengvata taikoma.

3. Gyventojas naujos statybos name įsigijo butą be apdailos. Už buto apdailos darbus sumokėtoms sumoms mokesčio lengvata taikoma.

Mokesčio lengvata taip pat taikoma, jeigu apdailos darbai (tiek pastato viduje, tiek išorėje (fasado) atliekami naujai pastatytame statinyje.

4. Įsigyjant naujos statybos name butą su daline apdaila statytojas siūlo papildomą paslaugą - bute atlikti pilną apdailą pagal parengtą sąmatą ir ta suma yra padidinama buto įsigijimo kaina. Buto rezervacijos sutartyje nurodyta buto su daline apdaila kaina ir numatoma, kad bus atlikta apdaila. Pirkimo pardavimo sutartyje nurodoma bendra buto įsigijimo kaina, o prie sutarties yra pridedamas priedas su visais apdailos darbais bei jų kaina. Pasinaudoti mokesčio lengvata negalima, nes iš esmės

gyventojas sumoka už įsigijamą butą su pilna apdaila ir jo pagal pirkimo pardavimo sutartį sumokėta suma laikoma buto įsigijimo kaina, o ne išlaidomis už buto apdailos darbus.

5. Gyventojas atlieka buto kapitalinį remontą. Keičia grindų dangą, duris, santechniką, stiklina balkonus, keičia baldus, buitinę techniką. Sumoms, sumokėtoms už grindų dangos, durų, santechnikos, balkonų montavimo darbus mokesčio lengvata taikoma. Už baldų ir buitinės technikos montavimo darbus mokesčio lengvata netaikoma.

6. Gyventojai atlieka remontą daugiabučio gyvenamojo namo laiptinėje ir patys apmoka remonto išlaidas. Sąskaita už atliktus darbus išrašyta bendrijos vardu. Kiek kiekvienas gyventojas sumokėjo už remontą matysis iš bendrijos gyventojui pateiktos sąskaitos, kur atskira eilute išskirta laiptinės remonto suma. Gyventojai, sumokėję už daugiabučio namo laiptinės (bendro naudojimo patalpos) remonto darbus, pajamų mokesčio lengvata galės pasinaudoti, jeigu kartu su metine pajamų mokesčio deklaracija pateiks dokumentus, įrodančius, kad daugiabučio gyvenamojo namo laiptinės remonto darbus atliko Lietuvoje registruotas mokesčių mokėtojas ir už atliktus remonto darbus sumokėjo. Tokiais dokumentais gali būti daugiabučio gyvenamojo namo bendrijai išrašytos sąskaitos faktūros kopija bei bendrijos išduotas laisvos formos dokumentas (pažyma), kuriame nurodyta už laiptinės remonto darbus gyventojų sumokėta suma.

4.4. Lengvata taikoma sumoms, sumokėtoms tiek už gyvenamosios, tiek negyvenamosios paskirties pastato ar kito statinio apdailos ir bet kokių remonto darbus, neįskaitant sumų, sumokėtų už darbams atlikti reikalingas medžiagas, priemones, mechanizmus, sistemas ir pan., neviršijant GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatytų dydžių (žr. GPMĮ 21 str. 3 dalies komentarą).

Pavyzdžiai

1. Gyventojui 2019 metais Lietuvoje registruota įmonė „X“ atliko garažo apdailos darbus. Iš viso už suteiktą paslaugą buvo sumokėta 1 700 Eur: už apdailai reikalingas medžiagas, dažus ir kitas priemones - 700 Eur., už apdailos darbus – 1000 Eur. Iš apmokestinamųjų pajamų gyventojas galės atimti tik už apdailos darbus sumokėtą sumą, t. y. 1000 Eur, jeigu ši suma neviršija GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatyto 25 proc. apmokestinamųjų pajamų ribojamo dydžio.

2. Gyventojas bute keičia pasenusias duris bei stiklina balkonus. Viso už remontą sumokėta 2000 Eur: už durų ir balkono konstrukcijos montavimo darbus sumokėta 400 Eur., už duris ir balkono metalo konstrukciją – 1600 Eur. Iš apmokestinamųjų pajamų gyventojas galės atimti tik už remonto metu atliekamų apdailos darbus sumokėtą sumą, t. y. 400 Eur, jeigu ši suma neviršija GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatyto 25 proc. apmokestinamųjų pajamų ribojamo dydžio.

4.5. Lengvata gali pasinaudoti gyventojas, sumokėjęs už remontą (apdailą) pastato ar kito statinio, kurį valdo ir naudoja nuosavybės (bendrosios ar dalinės), patikėjimo, nuomos, panaudos ar kitokiu teisėtu pagrindu. Tokiu atveju laikoma, kad gyventojas išlaidas patyrė savo naudai. Kai tokiu pat teisiniu pagrindu pastatą ar kitą statinį naudoja ir valdo gyventojų sutuoktinis, laikoma, kad abu sutuoktiniai patyrė išlaidas savo arba sutuoktinio naudai, neatsižvelgiant į tai, kurio iš sutuoktinių vardu išrašyti apskaitos dokumentai už atliktus darbus, iš kurio banke turimos sąskaitos įvyko apmokėjimas. Atsižvelgiant į per mokestinį laikotarpį gautų pajamų dydį, lengvata gali pasinaudoti abu sutuoktiniai arba vienas iš jų tarpusavio susitarimu.

Pavyzdžiai

1. Gyvenamasis būstas dalinės nuosavybės teise priklauso: 2/3 dalys - motinai, 1/3 – sūnui. Už viso būsto remonto darbus motina sumokėjo 2500 eurų. Nepaisant to, kad teisiškai butas priklauso dalimis, susigrąžinti pajamų mokestį nuo 2000 eurų sumos galės išlaidas patyrusi gyventoja, jeigu ši suma neviršija GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatyto 25 proc. apmokestinamųjų pajamų ribojamo dydžio.

Tarkime, pateiktu atveju gyvenamasis būstas priklauso nuosavybės teise motinai, o už remonto darbus sumokėjo sūnus, kuris šiame bute gyvena ir yra deklaravęs gyvenamąją vietą. Susigrąžinti pajamų mokestį galės išlaidas patyręs sūnus, jeigu patirtų išlaidų suma neviršija GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatytų dydžių.

2. Gyventojas pagal rašytinę nuomos sutartį, sudarytą su būsto savininku, nuomojasi gyvenamąjį būstą. Už jame atlikto remonto darbus nuomininkas individualią veiklą vykdančiam gyventojui sumokėjo 1500 eurų. Į Civilinio kodekso 6.493 str. apibrėžtas nuomininko pareigas išlaikyti išsinuomotą daiktą įeina pareiga išsinuomotą daiktą laikyti tvarkingą ir atlyginti daikto išlaikymo išlaidas, savo lėšomis daryti einamąjį remontą, jeigu ko kita nenustato įstatymai arba sutartis. Atsižvelgiant į tai bei į faktinę naudojimosi būstu aplinkybę, yra laikoma, kad nuomojamo būsto nuomininkas išlaidas patyrė savo naudai. Pajamų mokesčio lengvata gali būti taikoma, jeigu yra sudaryta turto nuomos sutartis.

3. Vienas iš sutuoktinių už nuosavybės (jungtinės ar asmeninės) teise priklausančio būsto remonto (apdailos) darbus sumokėjo 4000 eurų, sąskaita išrašyta tik vieno asmens (sutuoktinio) vardu. Kiekvienas iš sutuoktinių galės sumažinti savo apmokestinamąsias pajamas po 2000 eurų, jeigu ši suma neviršija GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatyto 25 proc. apmokestinamųjų pajamų ribojamo dydžio.

4. Tarkime, vienas iš sutuoktinių nedirba ir/ar neturi pajamų. Už atliktus remonto darbus mokėjo abu sutuoktiniai (kiekvienas po 1000 Eur). Savo apmokestinamąsias pajamas 2000 eurų išlaidų suma galės sumažinti tas sutuoktinis, kurio gaunamos pajamos leidžia pasinaudoti pajamų mokesčio lengvata, jeigu ši suma neviršija GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatyto 25 proc. apmokestinamųjų pajamų ribojamo dydžio.

4.6. Už daugiabučių (trijų ir daugiau butų) gyvenamųjų namų atnaujinamo (modernizavimo) metu atliekamus apdailos ir bet kokio remonto darbus, sumokėtoms sumoms mokesčio lengvata netaikoma.

Jeigu atnaujinamas (modernizuojamas) ne daugiabutis (vieno ar dviejų butų) gyvenamasis namas arba komercinės ar kitos negyvenamosios paskirties statinys už tokio atnaujinimo (modernizavimo) metu atliekamus apdailos ir bet kokio remonto (paprasto ar kapitalinio) darbus sumokėtoms sumoms mokesčio lengvata taikoma.

5. Išlaidos už lengvojo automobilio remonto paslauga.

5.1. Kelių transporto kodekse lengvasis automobilis apibrėžtas kaip motorinė kelių transporto priemonė, turinti ne daugiau kaip 9 sėdimas vietas, įskaitant vairuotojo vietą, skirtą keleiviams bei bagažui vežti.

Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2016 m. vasario 1d. įsakymu Nr.2BE-45 patvirtintas Transporto priemonių techninio aptarnavimo ir remonto paslaugų teikimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas). Vadovaujantis Aprašo nuostatomis, lengvojo automobilio remonto paslaugoms priskiriamos technologinių priemonių ir operacijų, kuriomis siekiama sutaisyti sugedusį automobilį, kad jos techninė būklė atitiktų transporto priemonės gamintojo nustatytą lygį, kompleksas. Remontas taip pat apima sugedusių automobilio sudėtinių dalių keitimą ir taisymą. Taigi automobilio remontu laikomas: mechaninis remontas, elektros įrangos remontas, elektroninių įpurškimo sistemų remontas, kėbulo remontas, purškimas ir dažymas, automobilio dalių, sėdynių remontas, priekinių stiklų ir langų remontas, padangų ir kamerų remontas.

5.2. Lengvata netaikoma sumoms, sumokėtoms už lengvojo automobilio techninio aptarnavimo darbus, t. y. už technologinių priemonių ir operacijų, kuriomis siekiama palaikyti transporto priemonės gamintojo nustatytą transporto priemonės techninę būklę, kompleksą.

Tai, pvz., už sezoninių padangų keitimą, padangų pūtimą, plovimą, filtrų, tepalų keitimą, kai atėjo laikas pagal automobilio ridą, antikorozinį apdorojimą, poliravimą ne automobilio remonto atveju, transporto priemonės gamintojo nenumatytos įrangos, prietaisų, elementų arba dalių (pvz., vaizdo ar garso aparatūros, papildomos bagažinės, dviračių laikiklių, papildomų šviesos žibintų, aptakų, apsauginių plėvelių, įvairių dekoratyvinių elementų) montavimo, įrengimo ar jų taisymą šiame punkte nustatyta mokesčio lengvata netaikoma.

Lengvata taip pat netaikoma sumoms, sumokėtoms už lengvojo automobilio gamybos ir perdirdimo darbus (pvz., transporto priemonės, kuri pritaikyta eismui kairiąja kelio puse ir (ar) turi

vairą dešinėje pusėje, vairo perkėlimo darbus ir pan.). Tokius darbus apibrėžia Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2008 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 2B-515 patvirtintas Motorinių transporto priemonių, jų priekabų gamybos ir perdirbimo ir techninės ekspertizės atlikimo tvarkos aprašas.

5.3. Lengvata gali pasinaudoti gyventojas, sumokėjęs už remontą lengvojo automobilio, kurį valdo ir naudoja nuosavybės (bendrosios ar dalinės), patikėjimo, nuomos, panaudos ar kitokiu teisėtu pagrindu. Tokiu atveju laikoma, kad gyventojas išlaidas patyrė savo naudai. Kai tokiu pat teisiniu pagrindu automobilį valdo ir naudoja gyventojas sutuoktinis, laikoma, kad abu sutuoktiniai patyrė išlaidas savo arba sutuoktinio naudai, neatsižvelgiant į tai, kurio iš sutuoktinių vardu išrašyti apskaitos dokumentai už suteiktas paslaugas, iš kurio banke turimos sąskaitos įvyko apmokėjimas. Tarpusavio susitarimu lengvata gali pasinaudoti abu sutuoktiniai ar vienas iš jų.

Pavyzdžiai

1. Gyventojai nuosavybės teise priklausančiu automobiliu nuolat naudojasi jos vaikai. Automobilio remonto išlaidas savo lėšomis apmoka jis pats. Atsižvelgiant į faktinę naudojimosi automobiliu aplinkybę, kuri grindžiama nuomos (panaudos) sutartimi, yra laikoma, kad vaikai automobilio remonto išlaidas patyrė savo naudai. Pajamų mokesčio lengvata gali būti taikoma.

2. Už gyventojai priklausančio automobilio remontą mokėjo jos sutuoktinis. Atsižvelgdami į gautų pajamų dydį, sutuoktiniai gali pasirinkti, kuris iš jų mažins ir kokia suma mažins savo apmokestinamąsias pajamas, neviršijant GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatytų ribojamų dydžių.

3. Darbuotojas asmeninėms reikmėms naudoja įmonės automobilį. Už jo remonto paslaugas savo lėšomis apmokėjo darbuotojas, šių išlaidų įmonė jam nekompensavo. Gyventojas nauda, gauta dėl jam suteikto naudotis asmeninėms reikmėms kitam asmeniui priklausančiu automobiliu pripažįstama natūra gautomis apmokestinamosiomis pajamomis. Todėl bei atsižvelgiant į faktinę naudojimosi automobiliu aplinkybę, kai nuo pajamų natūra mokamas pajamų mokestis, yra laikoma, kad darbuotojas automobilio remonto išlaidas patyrė savo naudai. Pajamų mokesčio lengvata gali būti taikoma.

5.4. Lengvata taikoma tik sumoms, sumokėtoms už atliktus automobilio remonto darbus, neįskaitant sumų, sumokėtų už darbams atlikti reikalingas detales, medžiagas, mechanizmus, sistemas ir pan., neviršijant GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatytų dydžių (žr. GPMĮ 21 str. 3 dalies komentarą).

Pavyzdys

Gyventojui už automobilio po autoįvykio atliktą remontą individualią veiklą su pažyma vykdančiam gyventojui sumokėjo 1500 Eur: už remontui reikalingas detales ir priemones – 500 Eur, už remonto darbus – 1000 Eur. Iš apmokestinamųjų pajamų gyventojas galės atimti tik už automobilio remonto darbus sumokėtą sumą, t. y. 1000 Eur, jeigu ši suma neviršija GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatyto 25 proc. apmokestinamųjų pajamų ribojamo dydžio.

Tarkime, pateiktu atveju už automobilio remonto darbus dalį sumos tiesiogiai paslaugą teikiančiam asmeniui apmokėjo draudimo įmonė ir dalį - pats gyventojas. Iš apmokestinamųjų pajamų gyventojas galės atimti tą sumos dalį, kurią sumokėjo iš savo lėšų, jeigu ši suma neviršija GPMĮ 21 str. 3 dalyje nustatytų dydžių. Draudimo įmonės sumokėta suma nelaikoma gyventojas patirtomis išlaidomis už automobilio remonto darbus.

6. Išlaidos už vaikų priežiūros paslaugas.

6.1. Išlaidomis už vaikų priežiūros paslaugas bus laikomos sumos, sumokėtos juridiniams ir/ar fiziniams asmenims, teikiantiems ateinančių auklių paslaugas ir fiziniams asmenims, prižiūrintiems vaikus prailgintos dienos grupėse po pamokų (valstybės/savivaldybės įstaigose bei privačiose įstaigose, kai tokia paslauga neįskaiciuota į mokestį už mokyklos lankymą).

Pavyzdys

Gyventojas moka už vaiko priežiūros paslaugas kitam gyventojui. Lengvata gali būti taikoma, jeigu vaikų priežiūros paslaugas teikia mokesčių mokėtoju įsiregistravęs gyventojas, faktiškai vykdomas individualią veiklą „Vaikų dienos priežiūros veikla“ arba įsigijusio verslo liudijimą veiklai „Namų ūkio veikla (šeimininkavimas pobūviuose, butų tvarkymas, baldų ir kilimų valymas, vaikų priežiūra, daržų priežiūra, apželdinimas, malkų skaldymas, šiukšlių surinkimas)“ arba veiklai „Ateinančių auklių, neįgalių ir kitų asmenų priežiūros veikla (įeina į EVRK klases 88.10; 88.91)“.

6.2. Lengvata gali pasinaudoti gyventojas, sumokėjęs už suteiktas savo nepilnamečių vaikų (įvaikių, globotinių, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje), iki 18 metų priežiūros paslaugas. Tokiu atveju kai moka vienas iš sutuoktinių, laikoma, kad abu sutuoktiniai patyrė išlaidas savo arba sutuoktinio naudai, neatsižvelgiant į tai, kurio iš sutuoktinių vardu išrašyti apskaitos dokumentai už atliktus darbus/suteiktas paslaugas, iš kurio banke turimos sąskaitos įvyko apmokėjimas. Tarpusavio susitarimu lengvata gali pasinaudoti abu sutuoktiniai ar vienas iš jų.

Pavyzdžiai

1. Nepilnametį vaiką prižiūri individualią ateinančios auklės veiklą vykdomas fizinis asmuo. Už auklės teikiamas vaiko priežiūros paslaugas moka vienas iš sutuoktinių, kuris nėra vaiko tėvas. Atsižvelgiant į tai, kad vaiko priežiūros paslauga teikiama sutuoktinės vaikui, laikoma, kad gyventojas išlaidas patyrė sutuoktinės naudai. Sutuoktinės naudai sumokėjus už jos nepilnamečio vaiko priežiūros paslaugą, lengvata taikoma.

2. Nepilnametį vaiką (įvaikį, globotinį) iki 18 metų prižiūri jo močiutė. Jeigu paslaugą suteikęs giminaitis yra įsiregistravęs mokesčių mokėtoju (įsteigęs juridinį asmenį arba vykdo atitinkamos rūšies individualią veiklą) ir išrašo paslaugos suteikimą ir sumokėjimą patvirtinančius apskaitos dokumentus, pajamų mokesčio lengvata taikoma.

3. Prekybos centre yra vaikų priežiūros/žaidimų kambarys, kuriame galima palikti vaiką už tam tikrą mokestį tam laikotarpiui kol apsipirkinėjama. Kadangi faktiškai mokama už žaidimų kambaryje esančius žaidimus, o ne už vaikų priežiūros paslaugą, pajamų mokesčio lengvata pasinaudoti negalima.

6.3. Sumoms, sumokėtoms už: būrelius, ikimokyklinių ir kitų švietimo įstaigų lankymą, muzikos, sporto mokyklų lankymą (tiek privačiose, tiek valstybės/savivaldybės įstaigose), už vaikų stovyklose teikiamas paslaugas mokesčio lengvata nebus taikoma, nes pagal Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo nuostatas vaikų darželiai/mokyklos, stovyklos teikia ugdymo/švietimo (mokymo) paslaugas, o ne vaikų priežiūros paslaugas.

7. Gyventojas teisė pasinaudoti mokesčio lengvata turi būti grindžiama privalomus apskaitos dokumentų rekvizitus turinčiais dokumentais, kuriuos išrašys paslaugą suteikęs/darbus atlikęs asmuo: sąskaita faktūra, pridėtinės vertės mokesčio sąskaita faktūra (kai paslaugą suteikė juridinis asmuo ar individualią veiklą vykdomas fizinis asmuo) arba prekių (paslaugų) pirkimo–pardavimo kvitu FR0508 forma (kai paslaugą suteikė individualią veiklą su verslo liudijimu vykdomas fizinis asmuo), taip pat pinigų priėmimo kvitu, kasos aparato kvitu, kasos pajamų orderiu (kai už darbus/paslaugas atsiskaitoma grynais) arba gyventojas turimu bankinio pavedimo išrašu.

8. Pasinaudoti pajamų mokesčio lengvata iš apmokestinamųjų pajamų atimti per kalendorinius metus (2019 m., 2020 m., 2021 m.) sumokėtas sumas už pastatų, automobilio remonto ir vaikų priežiūros paslaugas, galima pasibaigus mokestiniam laikotarpiui (kalendoriniams metams) bei pateikus metinę pajamų mokesčio deklaraciją (žr. 21 str. 4 dalies komentarą).

9. Gyventojas, pageidaujantis, kad duomenys apie jo kalendoriniais metais patirtas išlaidas būtų perkelti į jo metinę pajamų mokesčio deklaraciją, turi teisę pateikti Gyventojas pranešimą apie išlaidas PRC912 formą (toliau – Pranešimas apie išlaidas), kuri patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2018 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. VA-92 „Dėl gyventojas pranešimo apie išlaidas PRC912 formos, papildomo lapo PRC912P formos užpildymo bei pateikimo mokesčių administratoriui taisyklių patvirtinimo“.

Pranešimas apie išlaidas teikiamas už atitinkamų kalendorinių metų (2019, 2020, 2021) mėnesį:

- kai darbai/paslauga atlikti ir apmokėti tais pačiais kalendoriniais metais, Pranešimas apie išlaidas teikiamas už tų kalendorinių metų mėnesį, kurį išrašyta sąskaita faktūra (PVM sąskaita faktūra) arba prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitas;

- kai darbai/paslauga atlikti vienais kalendoriniais metais, o sumokėta kitais kalendoriniais metais, Pranešimas apie išlaidas teikiamas už tų kalendorinių metų mėnesį, kurį sumokėta.

Prie atitinkamų kalendorinių metų mėnesio Pranešimo apie išlaidas pridedama tik sąskaita (PVM sąskaita faktūra) ar prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitas, jeigu šiuose dokumentuose pažymėta apie apmokėjimą. Tuo atveju, kai iš šių dokumentų turinio negalima nustatyti ar paslauga buvo apmokėta (pvz., apmokėta vėliau nei išrašyta sąskaita arba darbai atlikti vienais kalendoriniais metais, o apmokėta kitais kalendoriniais metais) prie Pranešimo apie išlaidas taip pat pridedami sumokėjimą patvirtinantys dokumentai (pinigų priėmimo kvitas, kasos aparato kvitas, kasos pajamų orderis, bankinio pavedimo išrašas), išskyrus atvejus, kai gyventojas, atlikęs paslaugas/darbus pagal verslo liudijimą ir iš karto gavęs apmokėjimą, išrašo prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvito FR0508 formą (šiuo atveju apmokėjimui papildomas dokumentas neišrašomas).

Atitinkamų kalendorinių metų mėnesio Pranešimas apie išlaidas su pridedamais dokumentais teikiamas tik elektroniniu būdu per VMI elektroninio deklaravimo informacinę sistemą (<http://deklaravimas.vmi.lt>).

Gyventojo pasirinkimu Pranešimas apie išlaidas gali būti pateikiamas pasibaigus kalendoriniam mėnesiui, už kurį teikiamas, iki kito mėnesio 15 d. arba ne vėliau kaip pasibaigus kalendoriniams metams, iki kitų kalendorinių metų vasario 15 d. (pvz., už 2019 m. vasario mėn. - iki 2019 m. kovo mėn. 15 d. arba iki 2020 m. vasario 17 d., nes 2020 m. vasario 15 d. yra nedarbo diena).

Tie gyventojai, kurie nepateiks Pranešimo apie išlaidas, tokias išlaidas galės patys įrašyti užpildydami ir pateikdami metinę pajamų deklaraciją pridedant prie jos teisę į lengvatą pagrindžiančius dokumentus.

GPMĮ 21 straipsnio 1 dalies 4 punkto apibendrintas paaiškinimas (komentaras) nuo 2022 m. sausio 1 d.

(Pagal 2018 m. birželio 28 d Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 16, 20, 21 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIII-1335, įsigalioja nuo 2022 m. sausio 1 d.)

Komentaras

2022 m. sausio 1 d. GPMĮ 21 straipsnio 1 dalies 4 punktas pripažįstamas netekusiu galios. Tai reiškia, kad 2022 metais ir vėliau sumokėtoms sumoms už atliktus pastatų ir kitų statinių apdailos ir bet kokio remonto, darbus, suteiktas lengvųjų automobilių remonto paslaugas ir suteiktas nepilnamečių vaikų (įvaikių, globotinių, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje), iki 18 metų priežiūros paslaugas, pajamų mokesčio lengvata netaikoma.

(GPMĮ 17 str. 1 d. 4 punkto komentaras išdėstytas pagal VMI prie FM 2020-01-02 raštą Nr. (18.18-31-1 E)-RM-106).

GPMĮ 21 straipsnio 3 dalies apibendrintas paaiškinimas (komentaras)

3. Bendra atimamų išlaidų, nurodytų šio straipsnio 1 dalyje, suma negali viršyti 25 procentų apmokestinamųjų pajamų, kurioms taikomi šio Įstatymo 6 straipsnio 1, 1¹ ir 1² dalyse nustatyti pajamų mokesčio tarifai, sumos, apskaičiuotos šio Įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka, atėmus šio Įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose nurodytas sumas.

Šio straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 2¹ punktuose nurodytų išlaidų suma bet koku atveju negali viršyti 1 500 eurų, o šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytų išlaidų suma – 2000 eurų.“

(Pagal 2018 m. birželio 28 d Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 16, 20, 21 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIII-1335, taikomą apskaičiuojant ir deklaruojant 2019, 2020, 2021 metų mokestinių laikotarpių pajamas).

Komentaras

1. Bendra visų atitinkamais mokestiniais metais atimamų išlaidų (t. y. gyvybės draudimo įmokų, įmokų į II ir III pakopų pensijų fondus, palūkanų už kreditą būstui įsigyti ar statyti, už profesinį mokymą ar studijas sumokėtų įmokų,) suma negali viršyti 25 procentų apmokestinamųjų pajamų, kurioms taikomi GPMĮ 6 straipsnio 1, 1¹ ir 1² dalyse nustatyti pajamų mokesčio tarifai, sumos, apskaičiuotos iš visų mokestiniais metais gautų pajamų atėmus GPMĮ 16 straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose nurodytas sumas:

- neapmokestinamąsias pajamas (žr. GPMĮ [17](#) str. komentarą);
- pajamas, apmokestintas įsigijus verslo liudijimą (žr. GPMĮ [26](#) str. komentarą);
- leidžiamus atskaitymus, susijusius su individualios veiklos pajamų, kurios apmokestinamos 15 proc. pajamų mokesčio tarifu, gavimu arba uždirbimu, - [GPMĮ](#) 18 straipsnyje nustatyta tvarka (žr. GPMĮ [18](#) str. komentarą);

- per mokestinį laikotarpį parduoto ar kitaip perleisto nuosavybėn ne individualios veiklos turto ir individualios veiklos turtui priskirto nekilnojamojo pagal prigimtį daikto įsigijimo kainą ir su šio turto ar daikto pardavimu ar kitokiu perleidimu nuosavybėn susijusias išlaidas, - [GPMĮ](#) 19 straipsnyje nustatyta tvarka (žr. GPMĮ [19](#) str. komentarą);

- metinį neapmokestinamąjį pajamų dydį apskaičiuojant mokestinio laikotarpio apmokestinamąsias pajamas, arba jo dalis ([GPMĮ](#) 29 straipsnyje nustatytais atvejais), – [GPMĮ](#) 20 straipsnyje nustatyta tvarka (žr. GPMĮ [20](#) str. komentarą).

1-1. Šio straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 2¹ punktuose nurodytų išlaidų suma bet koku atveju negali viršyti 1500 eurų. Šio straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 2¹ punktuose nurodytos tokios išlaidos gyventojų per mokestinį laikotarpį sumokėtos įmokos:

- gyvybės draudimo įmokos pagal gyvybės draudimo sutartis;
- pensijų įmokos į pensijų fondus, profesinių pensijų fondų dalyvių asociacijų subjektų turimus pensijų fondus bei

- pensijų įmokos į pensijų fondus, profesinių pensijų fondų dalyvių asociacijų pensijų fondus, kurios mokamos kaip papildomos kaupiamosios pensijų įmokos pagal Pensijų kaupimo įstatymo 8 straipsnio 4 dalies nuostatas ir kurios yra didesnės negu 3 procentai gyventojų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos (žr. GPMĮ 21 str. 1 dalies 1, 2 ir 2¹ punktų komentarą).

1-2. Šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytų išlaidų suma bet koku atveju negali viršyti 2000 eurų. Šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytos tokios išlaidos, t.y. sumokėtos sumos už:

- atliktus pastatų ir kitų statinių apdailos ir bet kokio remonto, išskyrus daugiabučių gyvenamųjų namų atnaujinimą (modernizavimą), darbus;

- suteiktas lengvųjų automobilių remonto paslaugas;
- suteiktas nepilnamečių vaikų (įvaikių, globotinių, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje), iki 18 metų priežiūros paslaugas (žr. GPMĮ 21 st. 1 dalies 4 punkto komentarą).

Iki 2000 eurų mokesčio lengvata nustatyta vienam gyventojui, patyrusiam tokių išlaidų. Jeigu už pastatų ir/ar automobilio remonto darbus bei vaikų priežiūros paslaugas moka vienas iš sutuoktinių, pasinaudoti mokesčio lengvata galės kiekvienas iš sutuoktinių arba vienas iš jų neatsižvelgiant į tai, kurio vardu bus išrašyta sąskaita už atliktus darbus (suteiktas paslaugas), iš kurio banke turimos sąskaitos įvyko apmokėjimas, neviršijant nustatyto 25 proc. apmokestinamųjų pajamų ribojamo dydžio.

Apmokestinamųjų pajamų apskaičiavimo tvarka paaiškinta GPMĮ 16 straipsnio komentare (žr. GPMĮ 16 str. komentara).

Pavyzdžiai

1. Tarkime, gyventojų 2019 metų mokestinio laikotarpio apmokestinamosios pajamos, apskaičiuotos GPMĮ 16 straipsnyje nustatyta tvarka, atėmus šio straipsnio 1-5 punktuose nurodytas sumas - 12 000 Eurų.

Nuo šios apmokestinamųjų pajamų sumos skaičiuojama 25 proc. Šiuo atveju 25 proc. apmokestinamųjų pajamų sumos — 3000 Eur ($12\,000 \times 25/100$). Tai maksimali išlaidų suma, kurią galima atimti iš pajamų.

Tarkime, 2019 metų mokestiniu laikotarpiu gyventojas patyrė tokias išlaidas:

- savo naudai sumokėjo gyvybės draudimo įmokas pagal gyvybės draudimo sutartį – 1000 Eur.

- sumokėjo už buto remonto darbus – 1000 Eur.

- sumokėjo už sutuoktinės automobilio remonto darbus – 500 Eur.

Visa gyventojų patirtų išlaidų suma - 2500 Eur ($1000 + 1000 + 500$).

Šiuo atveju gyventojų patirtų išlaidų 2500 Eur suma neviršija 25 proc. apmokestinamųjų pajamų, t. y. 3000 Eur, taip pat gyventojų sumokėtų gyvybės draudimo įmokų suma neviršija 1500 Eur suma, o už buto ir automobilio remonto darbus sumokėta suma neviršija 2000 Eur sumą. Taigi šis gyventojas, pateikęs 2019 metų metinę pajamų deklaraciją, iš savo metinių pajamų galės atimti visą patirtų išlaidų sumą, t. y. 2500 Eur ir perskaičiuoti mokėtiną pajamų mokestį.

Tarkime, pavyzdyje pateiktu atveju gyventojų apmokestinamosios pajamos yra ne 12 000 Eur, o 6000 Eur. Tokiu atveju nuo šios apmokestinamųjų pajamų sumos skaičiuojama 25 proc suma – 1500 Eur ($6000 \times 25/100$).

Šiuo atveju gyventojų patirtų išlaidų 2500 Eur suma viršija 25 proc. apmokestinamųjų pajamų, t. y. 1500 Eur, todėl, neatsižvelgiant į tai, kad gyventojų sumokėta gyvybės draudimo įmoka neviršija 1500 Eur sumą, o už buto ir automobilio remontą sumokėta suma neviršija 2000 Eur, šis gyventojas, pateikęs mokestinio laikotarpio metinę pajamų deklaraciją, iš savo metinių pajamų galės atimti tik 1500 Eur sumą ir perskaičiuoti mokėtiną pajamų mokestį. Atitinkamos rūšies išlaidų dydį, neviršijant 1500 Eur apribojimo, gyventojas pasirenka savo nuožiūra.

Sumą ar jos dalį, sumokėtą už buto remonto darbus ir sutuoktinės automobilio remontą iš savo apmokestinamųjų pajamų gali atimti sutuoktinė, neviršijant 25 proc. jos apmokestinamųjų pajamų ribojamo dydžio.

2. Tarkime, gyventojų 2019 metų mokestinio laikotarpio apmokestinamosios pajamos, apskaičiuotos GPMĮ 16 straipsnyje nustatyta tvarka, atėmus šio straipsnio 1-5 punktuose numatytas sumas - 10 000 Eurų.

Šiuo atveju 25 proc. suma nuo gautos apmokestinamųjų pajamų sumos - 2500 Eur ($10\,000 \times 25/100$).

Tarkime, 2019 metų mokestiniu laikotarpiu gyventojas patyrė šias išlaidas:

- sumokėjo už savo vaiko studijas – 800 Eur;

- savo naudai sumokėjo gyvybės draudimo įmokas pagal gyvybės draudimo sutartį – 700 Eur.

- savo naudai sumokėjo pensijų įmokas į Lietuvos Respublikoje įsteigtą pensijų fondą – 1000 Eur

Visa gyventojų patirtų išlaidų suma - 2500 Eur ($800 + 700 + 1000$).

Šiuo atveju gyventojų patirtų išlaidų 2500 Eur suma nėra didesnė už 25 proc. sumą - 2500 Eur, tačiau, pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, gyventojas, pateikęs savo 2019 metų metinę pajamų deklaraciją, galės iš pajamų atimti 800 Eur išlaidų sumą už vaiko studijas ir ne didesnę nei 1500 Eur gyvybės draudimo ir pensijų įmokų sumą, nors viso tokių išlaidų patyrė 1700 Eur. Atitinkamos rūšies išlaidų dydį, neviršijant nustatyto 1500 Eur apribojimo, gyventojas pasirenka savo nuožiūra.

2. Gyventojas iš 2019 metų ar vėlesnių mokestinių laikotarpių apmokestinamųjų pajamų negalės atimti patirtų išlaidų (t. y. gyvybės draudimo įmokų, įmokų į pensijų fondus (II ir III pakopos), palūkanų už kreditą būstui įsigyti ar statyti, už profesinį mokymą ar studijas sumokėtų įmokų), jei per tą mokestinį laikotarpį, kada patyrė išlaidas, gavo vien neapmokestinamųjų pajamų ir (ar) pajamų iš veiklos, vykdytos turint verslo liudijimą, ir (ar) ne individualios veiklos pajamų, gautų pardavus ar kitaip nuosavybėn perleidus atliekas, apmokestinamų 5 proc. pajamų mokesčio tarifu.

GPMĮ 21 str. 4 dalis. Išlaidos atimamos tik iš nuolatinio Lietuvos gyventojo gautų pajamų apskaičiuojant pajamų mokestį už mokestinį laikotarpį pateikiant metinę pajamų mokesčio deklaraciją.